

Kostnad och nytta av föräldraskapsstödet ABC

- Slutrapportering av uppdrag i Göteborgs Stads budget 2022

2024-01-17

Sammanfattning

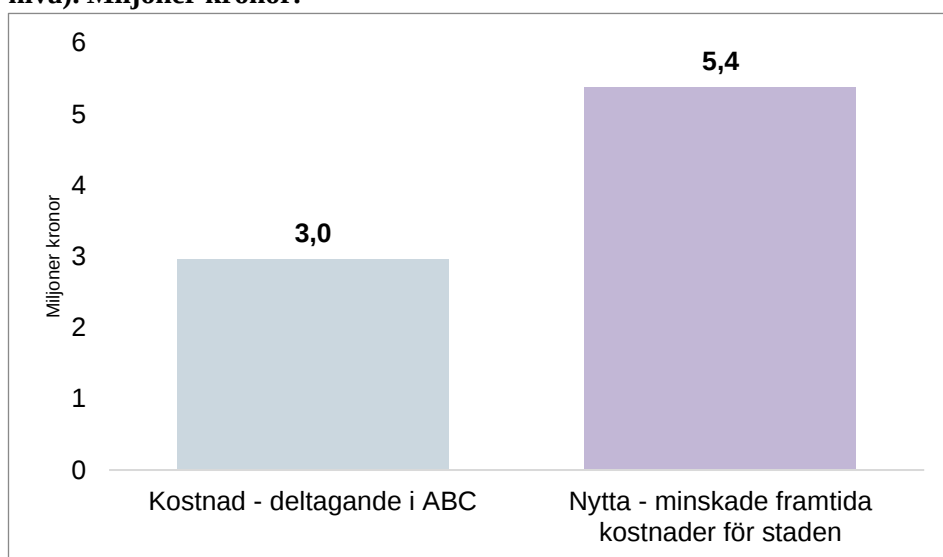
I Göteborgs Stads budget 2022 fick de fyra socialnämnderna i uppdrag att ta fram en modell för att göra samhällsekonomiska analyser av insatser mot rekrytering av unga till kriminella gäng. Vi fyra socialförvaltningar inledde därför ett samarbete med RISE och påbörjade en pilotstudie där vi kunde utveckla en sådan modell och pröva den i ett avgränsat sammanhang. Vi riktade in studien på det generella föräldraskapsstödsprogrammet Alla barn i centrum (ABC).

Socialförvaltningarna och RISE tog tillsammans fram en teoretisk modell där vi med hjälp av tidigare forskning kopplade föräldrars deltagande i ABC till minskat utagerande beteende hos deras barn. Utagerande beteende kan medföra kostnader för skolan genom stödinsatser. Det är också en riskfaktor för kriminalitet, och gick därmed att koppla till insatser från socialtjänsten. På så sätt kunde vi jämföra de kostnader staden har för ABC med uppskattade framtida minskningar i kostnader för skolinsatser och socialtjänstinsatser.

På grund av att det var få tjejer som fått insatser för kriminalitet var vi tvungna att avgränsa modellen till att endast inkludera pojkar. Dataunderlaget för tjejer var för litet för att det skulle bli säkert att räkna på. Det skulle dock vara möjligt att inkludera tjejerna i modellen med ett större dataunderlag i framtiden.

Våra analyser med hjälp av modellen har visat att det sannolikt är ekonomiskt lönsamt för staden att tillhandahålla ABC för pojkar. Den uppskattade nyttan, i form av minskade kostnader för stödinsatser i skola och socialtjänstinsatser mot kriminalitet för pojkar under åldern 13–20 år, var ungefär dubbelt så stor som kostnaden för att tillhandahålla ABC till föräldrarna någon gång när pojkarna var 12 år eller yngre.

Figur 1. Kostnad och nytta av ABC vid 384 deltagande killar (2022 års nivå). Miljoner kronor.

Varje deltagare kostade staden 7684 kronor men innebar sedan nytta motsvarande 14 003 kronor. Uppdelat per verksamhet så var nyttan per deltagare 10 843 kronor för socialtjänsten och 3160 kronor för skolan.

Innehåll

1	Inledning	4
1.1	Bakgrund	4
1.2	Pilotstudien	4
1.3	Om ABC	5
1.4	Teknisk rapport	5
2	Modell	6
2.1	Modellens grundläggande logik	6
2.1.1	Kostnaden kommer före nyttan i tid	7
2.2	Från logisk modell till statistisk modell	7
2.2.1	Modellen har avgränsats till pojkar	8
2.3	Uppgifter till modellen	8
2.3.1	ABC	8
2.3.2	Utagerande beteende	11
2.3.3	Kriminalitet	12
3	Resultat och analys	14
3.1	Kostnad och nytta	14
3.2	Känslighetsanalys	16
3.2.1	Olika kostnad per deltagare och antaganden om effekt av ABC	16
3.2.2	Tjejerna	17
3.2.3	Nyttor som ligger utanför modellen	17
4	Diskussion	19
4.1	Hur väl omhändertagandet svarar mot uppdraget	19
4.1.1	Inte ett samhällsekonomiskt perspektiv	19
4.1.2	Modellen jämför inte olika åtgärder mot varandra	20
4.2	Fortsatt utveckling av modellen	20
4.2.1	Förutsättningar för fortsatt utveckling	21
4.3	Andra möjliga, angränsande utvecklingsprojekt	22
5	Referenser	24

1 Inledning

I detta kapitel ger vi en introduktion till studiens bakgrund och grundläggande upplägg. Vi beskriver också mer om föräldraskapsstödet Alla barn i centrum (ABC) och informerar om RISE tekniska rapport som hör till denna rapport.

I nästa kapitel redogör vi för vår beräkningsmodells uppbyggnad. Därefter presenterar vi resultat från modellen, innan vi avslutar med en diskussion om modellen och möjliga fortsatta utvecklingsprojekt.

1.1 Bakgrund

I kommunfullmäktiges budget för 2022 fick de fyra socialnämnderna följande uppdrag:

”Socialnämnderna får i uppdrag att ta fram en modell för att, ur ett samhällsekonomiskt perspektiv, bättre kunna värdera olika insatser gentemot varandra i arbetet med att minska nyrekryteringen av unga i riskzon till kriminella gäng.”

Uppdraget omhändertogs av de fyra socialförvaltningarna som ett fortsatt arbete på det tidigare uppdrag socialnämnd Centrum fick i budget 2021¹ och som avslutades med rapporten ”Värdet av brottsförebyggande insatser” (Socialnämnd Centrum 2021). Rapporten redogjorde för fenomenet sociala investeringar, olika kalkylmetoder och möjligheterna för staden att utveckla en samhällsekonomisk analysmodell för insatser mot ungdomskriminalitet. Rapportens slutsats var att staden inte ensam har förutsättningar att utveckla en sådan modell, utan att det krävs samarbete med forskare. För att genomföra det nya uppdraget inledde förvaltningarna därför ett samarbete med RISE.

RISE är ett statligt forskningsinstitut som arbetar med att främja innovation och användandet av forskning inom både offentlig och privat sektor. Tillsammans med dem designade socialförvaltningarna en pilotstudie för att påbörja utvecklingen av en sådan analysmodell som efterfrågas i uppdraget.

1.2 Pilotstudien

Syftet med studien har varit att utveckla en modell för nytto-kostnadskalkylering på sociala insatser med brottsförebyggande effekt. Vi avgränsade studien till föräldraskapsstödprogrammet ABC, för att på så sätt få ett omfång som var ett hanterbart första steg i den riktning som uppdraget pekar ut.

Vi delade upp arbetet med studien i två faser. En förberedelsefas 2022 och en genomförandefas 2023. Under förberedelsefasen designade vi den grundläggande modellen och genomförde kartläggningar av insatser, forskning,

¹ Uppdraget var ”Socialnämnden Centrum ska utreda och ta fram förslag på en modell och investeringskalkyl för insatser mot unga i riskzon.”

statistik och kostnadsuppgifter. Under genomförandefasen samlade vi in och bearbetade olika uppgifter samtidigt som vi konstruerade modellen i statistikprogrammet R.

Inom arbetet har socialförvaltningarna huvudsakligen stått för projektledning samt inhämtande och bearbetning av verksamhetsstatistik och kostnadsuppgifter. RISE har huvudsakligen stått för utvecklingen av modellen samt kartläggning och inhämtning av relevanta forskningsresultat.

1.3 Om ABC

Alla barn i centrum är ett generellt föräldraskapsstödsprogram som riktar sig till föräldrar till barn mellan 3–12 år gamla. Programmet syftar till att främja barns positiva utveckling genom att stärka relationen mellan barn och föräldrar. Det bedrivs i gruppform med i genomsnitt 10–12 föräldrar per grupp som träffas fyra gånger under 2,5 timme per gång, plus en återträff. Under träffarna så får föräldrarna lära sig om olika delar av föräldraskapet, diskutera egna erfarenheter och ta med sig tips på saker att pröva hemma.

Programmet är utvecklat av Karolinska institutet i samarbete med Stockholms stad. Det är framtaget utifrån komponenter som i tidigare forskning om föräldraskapsprogram visat sig ha en positiv effekt på barns utveckling (Ulfsson m.fl. 2014).

Karolinska institutet förvaltar programmet och bedriver utbildning av gruppleddare och instruktörer, samt forskar på programmet och dess implementering. I Göteborgs Stad har vi sedan en tid tillbaka egna certifierade instruktörer som utbildar gruppleddare både bland stadens medarbetare och för delar av regionen och civilsamhället.

1.4 Teknisk rapport

Analytikerna Marit Preuter och Clara Larsson vid RISE har tagit fram en teknisk rapport (Preuter & Larsson 2024) som beskriver delarna i modellen mer ingående. Där finns också mer om de metoder vi har använt för att ta fram och beräkna vissa uppgifter, samt fler referenser till den forskning som vi använt oss.

Risk- och skyddsfaktorer i föräldraskapet

Skyddsfaktorer

- Värme i relationen
- Positiv uppmärksamhet för beteenden som fungerar väl
- Tid tillsammans i familjen
- Tydlighet och förutsägbarhet
- Lugnt föräldraskap

Riskfaktorer

- Harsh parenting (rycka, slita, skrika mm)
- Auktoritärt föräldraskap
- Negativ uppmärksamhet, mycket tillsägelser

Risk- och skyddsfaktorer i föräldraskapet. Från presentation om ABC av Stockholms stad.

2 Modell

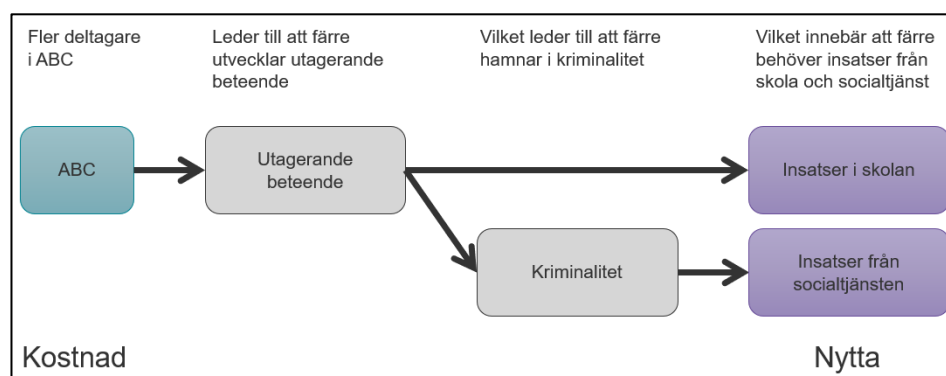
I detta kapitel beskriver vi i mer detalj hur den framtagna modellen är uppbyggd och vilka uppgifter som ingår i den.

Den modell som utvecklats är en statistisk modell som teoretiskt ställer stadens kostnad för deltagare i föräldraskapsstödsprogrammet ABC mot stadens framtida nytta i form av minskade kostnader för insatser från skola och socialtjänst. Modellen har avgränsats till att titta på kostnad och nytta för killar eftersom det statistiska underlaget för tjejer var för litet.

Vi kommer börja med en kort introduktion till modellens grundläggande logik. Sen beskriver vi kort hur den statistiska modellen är uppbyggd samt vilka uppgifter som ingår i analysen och hur de tagits fram. I nästa kapitel presenterar vi resultaten av modellens beräkningar.

2.1 Modellens grundläggande logik

Figur 2.1. De huvudsakliga antaganden som ligger till grund för modellen.

Grunden i vår modell är att väga kostnad mot nytta. Den kostnad vi tittar på är Göteborgs Stads kostnader för föräldrars deltagande i ABC. Detta deltagande antar vi sedan, genom det föräldrarna lär sig i programmet, kommer innebära en minskning i antal barn som utvecklar något som kallas utagerande beteende. Det vill säga ett aggressivt eller antisocialt beteende som har negativ inverkan på omgivningen, till exempel att ofta ljuga eller slåss, eller ständig trotsighet mot vuxna. Sådant beteende innebär ofta att skolan behöver sätta in olika former av extra stöd till elever. Vi antar därför att en minskning av utagerande beteende innebär en minskning i stadens kostnader för stödinsatser i skolan (Wellander m.fl. 2016).

Utagerande beteende är även en riskfaktor för kriminalitet (Andershed & Andershed 2019, Johansson 2021), vilket gör att vi antar att en minskning i utagerande beteende också leder till att färre hamnar i mer allvarlig och återkommande kriminalitet. Det innebär att färre barn och unga behöver insatser från socialtjänsten på grund av kriminalitet, och att stadens kostnader för socialtjänstinsatser då minskar (läs mer om detta i den tekniska rapporten).

Minskningen i kostnader för stödinsatser i skolan och insatser från socialtjänsten utgör alltså tillsammans nyttan i modellen.

2.1.1 Kostnaden kommer före nyttan i tid

I vår modell kommer kostnaden och nyttan uppstå vid olika tidpunkter. Vårt antagande är att föräldrar deltar i ABC någon gång när deras barn är 3–12 år gamla, eftersom det är målgruppen för ABC. Sedan antar vi att barn och unga som hamnar i allvarigare kriminalitet får insatser för det när de är mellan 13–20 år gamla. Detta baserat på den statistik vi tagit fram ur socialtjänstens verksamhetssystem, vilket vi återkommer till längre fram.

För de skolstödande insatserna antar vi också att de uppstår när barnet är mellan 13–20 år. Detta gör vi främst för att förenkla modellen, även om det är troligt att kostnaderna kommer börja uppstå tidigare, under låg- och mellanstadieålder.

Sammantaget innebär detta att kostnaden i modellen uppstår någon gång när barnen är mellan 3–12 år gamla, och nyttan uppstår över tid medan barnen är 13–20 år. För att ta hänsyn till detta görs en diskontering av nyttan, det vill säga att nyttan ges ett lägre värde i modellen om den uppstår längre fram i tid. Genom en diskonteringsränta så räknas nyttan ner med en viss procent för varje år framåt i tid som den antas uppstå. Detta gör vi för att inte överskatta värdet på nytta som kommer långt fram i tid när vi jämför den med kostnader som uppstår nära i tid. Läs mer om diskontering i den tekniska rapporten.

2.2 Från logisk modell till statistisk modell

Utifrån den grundläggande logiken har vi skapat en statistisk modell som beräknar de olika stegen och utfallen. Den metod vi använt kallas för Markov-kohortmodell och går enkelt beskrivet ut på att simulera ett experiment. I det simulerade experimentet följer vi en kohort individer över tid och hur de rör sig mellan olika tillstånd. Tillstånd kan till exempel vara att individen inte har något problembeteende, har ett utagerande beteende eller får olika insatser från socialtjänsten på grund av kriminalitet. För varje tillstånd finns det en beräknad sannolikhet att individen förflyttar sig till ett annat anknutet tillstånd eller stannar i samma tillstånd över tid.

I den tekniska rapporten finns en mer ingående beskrivning av hur modellen är uppbyggd, med en beskrivning av samtliga tillstånd och hur sannolikheten för övergång mellan dem är beräknad.

Den statistiska modellen är utvecklad i R, vilket är ett statistikprogram som är öppen programvara (på engelska: *open source*), alltså fritt tillgängligt och gratis för alla att använda. Vi planerar att tillgängliggöra vår statistiska modell, med de värden och sannolikheter vi tagit fram, på samma sätt så att vem som helst kan ladda ner den och använda den i R. Men det går också att redan nu begära ut modellen för den som vill. De uppgifter som ingår i modellen är anonyma.

2.2.1 Modellen har avgränsats till pojkar

Eftersom det var ett litet antal tjejer som fick insatser från socialtjänsten på grund av kriminalitet avgränsade vi modellen till att beräkna kostnad och nytta för pojkar. Detta för att det låga antalet tjejer gjorde att beräkningarna av övergångssannolikheterna mellan olika tillstånd i Markov-kohortmodellen blev för osäkra.

Med ett större datamaterial, antingen över längre tid eller med data från fler kommuner, skulle detta troligtvis gå att åtgärda. Vi skriver mer om denna möjlighet längre fram i diskussionskapitlet, och mer om hur det påverkar analysen i resultatkapitlet.

2.3 Uppgifter till modellen

I detta avsnitt beskriver vi de uppgifter som ingår i modellen och hur de har tagits fram. Vi kommer börja med vad vi behöver veta om ABC. Därefter går vi vidare till uppgifter om utagerande beteende och kostnader för stödinsatser från skolan. Efter det kommer vi in på uppgifter om kriminalitet och kostnader för insatser från socialtjänsten.

2.3.1 ABC

I vår modell behövs uppgifter om deltagande i ABC, hur stor målgruppen är och kostnad per deltagare

2.3.1.1 Deltagande i föräldraskapsstöd i Göteborgs Stad

I Göteborgs Stad finns flera föräldraskapsstödsprogram utöver ABC. För de tre programmen Trygghetscirkeln, Barn i föräldrars fokus och Ledarskapsträning för tonårsföräldrar fanns tidigare inga samlade uppgifter om deltagande. Anknutet till detta projekt har socialförvaltningarna dock utvecklat en stadsgemensam uppföljning även för de programmen. Vi kan därför, för första gången, presentera samlade uppgifter om deltagande i stadens samtliga föräldraskapsstödsprogram för grupper av föräldrar.

I tabellen här nedan finns en översikt över deltagandet i de föräldraskapsstödsprogram som tillhandahålls av Göteborgs Stad. Antalet inkluderar inte föräldrar som tagit del av något av programmen enskilt, till exempel inom ramen för enskild familjebehandling genom socialtjänsten, utan endast de som deltagit i grupp.

Tabell 2.1. Antal deltagare i föräldraskapsstödsprogram i Göteborg Stads regi år 2023.

Program	Målgrupp	Antal deltagare år 2023
ABC	Generellt, 3–12 år	1009 ²
Trygghetscirkeln	Riktat, 0–6 år	Ca 130*
Barn i föräldrars fokus	Riktat, föräldrar i separation	Ca 50*
Ledarskapsträning för tonårsföräldrar	Riktat, 13–19 år	Ca 50*
Förälder i nytt land	Utrikesfödda föräldrar	214

* Siffrorna för de tre riktade föräldraskapsstödsprogrammen 2023 är preliminära.

Som vi ser i tabellen är ABC det största programmet sett till antal deltagare. Sett till utvecklandet av vår modell har det också fördelen att det är generellt och inte riktat till en målgrupp som redan har vissa svårigheter. Det gjorde det lättare att hitta tillämpliga uppgifter om vissa tillstånd i Markov-modellen, eftersom vi kunde använda uppgifter som gäller för befolkningen i stort snarare än för en viss riskgrupp. Därför valde vi att fokusera på ABC för att avgränsa studien i omfattning.

I tabellen ovan så visar vi antalet för 2023 för att ge siffror som är jämförbara. I projektet har vi dock räknat med kostnader och antal deltagare i ABC under 2022. Då deltog 767 föräldrar i programmet. Därför kommer vi framöver att använda den siffran för deltagande i ABC i vår kalkyl.

2.3.1.2 Målgruppen för ABC

2022 fanns det 116 266 barn och 117 143 föräldrar till barn mellan 0–17 år i Göteborg enligt befolkningsstatistik från SCB. I vår modell har vi därför antagit att de föräldrar som deltar i ABC i snitt har ett barn var.

Eftersom vi bara tittar på pojkar så har vi antagit att hälften av deltagarna i ABC är föräldrar till pojkar. I våra beräkningar av ABC:s nuvarande kostnad och nytta har vi därför utgått från att 384 pojkar (hälften av 767 deltagare) blev påverkade av ABC 2022, genom att en förälder deltog i programmet.

I genomsnitt finns det ungefär 6500 barn per årskull i Göteborg. Det betyder att det också finns ungefär lika många föräldrar, och då ungefär 3250 föräldrar till pojkar per årskull. Det innebär att om 6500 föräldrar skulle delta i ABC varje år skulle med tiden alla föräldrar i Göteborg ha genomgått föräldraskapsstödsprogrammet. Vi har därför haft 3250 deltagare i ABC som en

² År 2022 var det 767 deltagare i ABC. Det är detta antal som vi har använt för att ta fram kostnad per deltagare i projektet.

gräns för det högsta teoretiskt möjliga deltagandet som är intressant att räkna på i vår kalkyl.

2.3.1.3 Kostnader per deltagare för ABC

För att räkna ut kostnad per deltagare i ABC har vi kartlagt vilka kostnader Göteborgs Stad haft för programmet under 2022, lagt på 5 % overhead-kostnader och delat totalkostnaden på antalet deltagare. År 2022 var det 767 föräldrar som deltog i ABC. I tabellen nedan finns en sammanställning av kostnaderna.

Tabell 2.2. Kostnader för ABC 2022.

Kostnader ABC	Total kostnad (2022)
Central samordning	1 375 115 kr
Lokal samordning	1 499 311 kr
Materiell & service	335 290 kr
Gruppledare	1 250 493 kr
Utbildning	1 152 717 kr
5 % overhead-kostnad	280 646 kr
Totalt	5 893 572 kr
Kostnad per deltagare (767)	7 684 kr/deltagare

Den centrala samordningen består huvudsakligen av ett par anställda som håller ihop arbetet över alla involverade förvaltningar utifrån fyra delar; kompetensutveckling, kommunikation och material, gemensamt anmälningssystem och uppföljning och utvärdering. Där ingår även andra övergripande kostnader för programmet, till exempel utveckling och drift av anmälningssystemet.

Den lokala samordningen är socialförvaltningarnas egna administrativa resurser som bistår med att planera och prioritera den löpande verksamheten, marknadsföra grupperna lokalt, hantera anmälningssystem, bokningar och beställningar. Här har vi bara räknat med den andel av samordnarnas tjänster som omfattar stöd till ABC. Där ingår också en liten andel av kostnad för de chefer som har ABC-verksamhet som en del av sina enheter. Materiell & service är kostnader för kurshäften, fika, barnpassning och tolk.

I kategorin Gruppledare har vi beräknat kostnaden för gruppledare. Den är beräknad utifrån tidsåtgång per kurs, antal genomförda kurser och snittlön för de yrkesgrupper som genomför ABC.

Utbildning är kostnad för utbildning av nya gruppledare och de påfyllnadstillfällen hålls med jämna mellanrum. Kostnaden består huvudsakligen av tidsåtgången för gruppledarna att delta i utbildning och påfyllnadstillfällen.

Overhead-kostnaderna är avsedda att täcka till exempel lokaler, förvaltningscentrala stödfunktioner och kommunövergripande funktioner.

De fyra socialförvaltningarna står för runt 80 % av kostnaderna för ABC, medan förskoleförvaltningen och grundskoleförvaltningen tillsammans står för resten.

2.3.2 Utagerande beteende

Utagerande beteende kan till exempel vara trots som inte är övergående, aggressivitet, konfliktsökande, att ofta ljuga eller på annat sätt bryta mot regler. Enligt internationella studier så uppvisar mellan 4–9 procent av alla förskolebarn allvarliga utagerande beteenden, och majoriteten av dem är pojkar (Almqvist Simonsson 2017).

I vår modell baseras antalet som antas utveckla utagerande beteende på tidigare forskning om hur pass vanligt det är att pojkar utvecklar utagerande beteenden i Sverige (Nystrand 2018).

2.3.2.1 ABC:s effekt på utagerande beteende

I utvärdering av ABC har forskare funnit att programmet har en medelstor positiv effekt på både föräldraförmåga och barns utveckling (Ulfsdotter m.fl. 2014). Men det har inte gjorts några studier av ABC:s effekt specifikt på utagerande beteende. Internationell forskning visar dock att många föräldraskapsprogram har effekt på utagerande beteenden (Mouton m.fl. 2018), och att programkomponenter som att lära ut positiv förstärkning och använda mycket beröm för att uppmuntra goda beteende hos barn särskilt har samband med minskning av utagerande beteenden (Leijten m.fl. 2018). Det är programkomponenter som också återfinns i ABC (Ulfsdotter m.fl. 2014).

Forskarna bakom ABC menar att det har likhet med ett annat generellt föräldraskapsprogram kallat Triple P³ (Ulfsdotter m.fl. 2014). Effekten av Triple P på utagerande beteende har utvärderats i en svensk kontext (Folkhälsomyndigheten 2014). I den studien visade sig programmet minska antalet kliniska fall av utåtagerande beteende efter 12 månader med 30 %. I vår modell antar vi därför att föräldrars deltagande i ABC minskar risken för pojkarna att utveckla allvarliga utagerande beteenden med 30 %, jämfört med hur vanligt förekommande det är i befolkningen.

Sett till andra föräldrastödsprogramms effekt på utagerande beteende är 30 % minskning inte orimligt. I svenska studier så har de riktade föräldrastöden Komet och Cope visat på liknande resultat, 35 % respektive 48 % (Folkhälsomyndigheten 2014).

I vår känslighetsanalys längre fram prövar vi vad andra nivåer på effekten av ABC får för konsekvenser i vår modell.

2.3.2.2 Kostnader för stödinsatser i skola

Som vi varit inne på antar vi att en minskning i utagerande beteende leder till ett minskat behov av stödinsatser i skolan. Detta förhållande, och de

³ Triple P står för Positive Parenting Program

kostnadsminskningar det innebär för skolan, har vi tagit från tidigare forskning (Wellander m.fl. 2016). Utifrån samma forskning har vi satt kostnaden för stödinsatser i skolan till 8500 kronor per kvartal i modellen för de individer som uppvisar kliniska utagerande besvär.

2.3.3 Kriminalitet

För de individer som utvecklar utagerande beteende finns en förhöjd risk att de med tiden också hamnar i mer allvarlig ungdomsbrottslighet. Denna risk har vi hämtat från tidigare svensk forskning om kopplingen mellan brottslighet och ADHD (se mer i Preuter & Larsson 2024).

I vår modell finns sedan en risk, för den andel individer som hamnar i kriminalitet, att de också aktualiseras till socialtjänsten och kan få insatser därifrån. Dessa sannolikheter bygger på beräkningar utifrån statistik om unga som blivit aktualiserade eller fått insatser på grund av kriminalitet i staden under 2022 och 2023. I den tekniska rapporten ger vi en mer ingående beskrivning av hur vi bearbetade statistiken, beräknade sannolikheterna och definierade övergångarna mellan olika tillstånd.

2.3.3.1 Kostnader för insatser från socialtjänsten

För de individer i modellen som får insatser från socialtjänsten uppstår kostnader för staden. Det har inte gått att isolera specifikt vad insatser som ges på grund av kriminalitet kostar. Därför har beräknat genomsnittliga kostnader för de insatstyper socialtjänsten har utifrån hela socialtjänstens kostnader för insatser och samtliga pågående insatser för barn och unga mellan 0–20 år, oavsett problematik.

De kostnader för socialtjänstinsatser som vi använder i modellen har vi tagit fram genom att kartlägga alla relevanta kostnader för socialförvaltningen Centrum under 2022. Det handlar främst om kostnader för köpt vård och personalkostnader som vi fördelat till varje insatstyp. Vi har också fördelat personalkostnaden för utredande socialsekreterare mellan utredning och handläggning av pågående insatser enligt en uppskattning från enhetscheferna av hur mycket tid socialsekreterarna lägger på de olika delarna⁴. Handläggningskostnaderna har vi sedan fördelat på varje insatstyp utifrån en enkel viktning⁵ av hur krävande insatserna är i tid.

För alla kostnader har vi lagt på fem procent overhead och sedan fördelat de olika totalkostnaderna på antalet pågående insatser under 2022. Eftersom vår Markov-modell använder kvartal för varje cykel har vi beräknat insatskostnaderna som genomsnitt per insatstyp per kvartal.

⁴ 75% utredning och 25% handläggning, för de två enheter (Barn och unga 1 & 2) med socialsekreterare som 2022 jobbade med utredning och handläggning av insatser. Utöver dem så fanns en enhet som jobbade enbart med handläggning av pågående insatser (Barnenheten), en enhet som jobbade huvudsakligen med familjehem (Familjehemsenheten) och en enhet som jobbade med öppenvård (Resursenheten). Kostnader för dessa enheter räknades med i handläggningskostnaden, kostnaden för familjehem och kostnaden för öppenvård respektive.

⁵ Handläggning av öppenvård gavs 1 vikt, handläggning av familjehem och HVB gavs 3 vikter och handläggning av placeringar på SiS-hem gavs 5 vikter. Handläggningskostnaden per vikt var 4873 kronor.

Vi har antagit att de andra socialnämnderna i Göteborgs Stad har samma genomsnittskostnader per insats som socialförvaltning Centrum. Vi har också antagit att kostnaderna för insatser på grund av kriminalitet hos barn har samma genomsnittskostnader som liknande insatser som ges på grund av andra typer av problematik.

Här nedan visar vi en överblick av de kostnader per insatstyp som vi använder i modellen. Se mer om hur kostnaderna har tagits fram i den tekniska rapporten.

Tabell 2.3. Genomsnittliga kostnader per pågående antal insatser och utredningar per kvartal, för socialförvaltning Centrum 2022. Kronor.

Insatstyp	Kostnad per kvartal
Utredning	33 075 kr
Öppenvård	23 972 kr
Familjehem	124 079 kr
HVB	283 850 kr
SiS-hem	334 930 kr

Om utredning och insatser från socialtjänsten

När socialtjänsten får information om att ett barn eller en ungdom kan fara illa så tar man ställning till om det behöver öppnas en utredning eller inte. En sådan utredning görs alltid om det kan bli aktuellt att ge barnet eller familjen någon biståndsbedömd insats. En utredning för barn får pågå som längst i fyra månader.

Öppenvård är ett samlingsbegrepp för biståndsbedömda stöd- och behandlingsinsatser som ges till enskilda utan någon placering, det vill säga medan de bor kvar hemma. Öppenvård är den vanligaste formen av insats från socialtjänsten.

Familjehem är enskilda familjer som tar emot barn och unga som placeras hos dem av socialtjänsten. Placeringarna kan vara olika långa, men ibland varar de ända till den unge blir myndig.

HVB står för hem för vård eller boende, men det kallas också behandlingshem. Det är professionellt drivna institutioner som ofta tar emot grupper av klienter för placering och ger någon form av behandlingsprogram under tiden.

SiS står för Statens institutionsstyrelse, vilket är den statliga myndighet som har befogenhet att driva låsta institutioner där barn och unga kan placeras med tvångslagstiftning. Unga som utsätter sig själva för allvarliga risker på grund av till exempel missbruk eller kriminalitet kan placeras i ett SiS-hem av socialtjänsten.

3 Resultat och analys

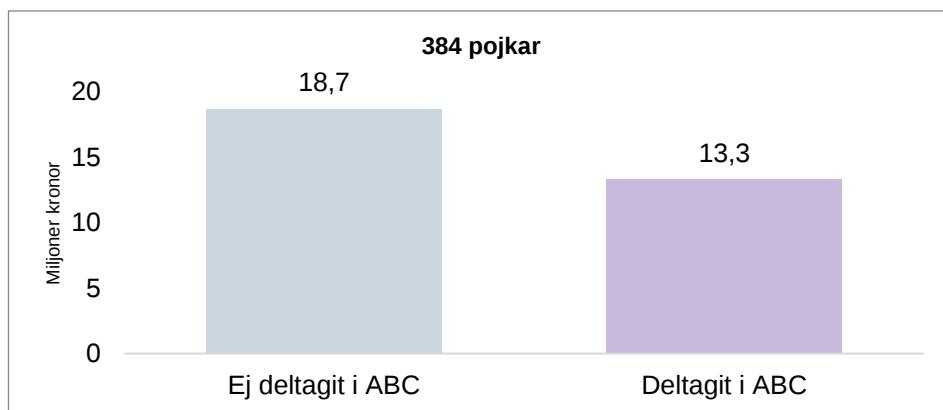
I detta kapitel presenterar vi resultaten av våra körningar i modellen. Efter det gör vi en känslighetsanalys där vi diskuterar olika osäkerheter i modellen.

3.1 Kostnad och nytta

I modellen görs två simuleringar för varje körning. I den ena simuleringen får hela gruppen föräldrar ta del av ABC och i den andra så får ingen i gruppen ta del av ABC. Deltagandet i ABC påverkar risken för föräldrarnas barn att utveckla utagerande beteende, vilket i sin tur påverkar risken att utveckla kriminellt beteende. Dessa två problemtillstånd innebär i sin tur att det kan uppstå kostnader för stödinsatser från skolan och för socialtjänstinsatser.

Modellen beräknar hur många som får stödinsatser från skolan och insatser från socialtjänsten i de båda grupperna medan pojkarna är mellan 13–20 år gamla. Sedan jämförs utfallet för de båda grupperna och då går det att se den skillnad i kostnad för insatser som ABC har bidragit till. I diagrammet nedan visar vi skillnaden i kostnad när det är 384 pojkar som fått ta del av ABC via sina föräldrar, vilket var nivån på deltagandet under 2022.

Figur 3.1. Kostnad för insatser från skola och socialtjänst för två grupper med 384 pojkar var, under tiden pojkarna är 13–20 år gamla, där den ena gruppens föräldrar har deltagit i ABC och den andra inte har gjort det. Miljoner kronor.

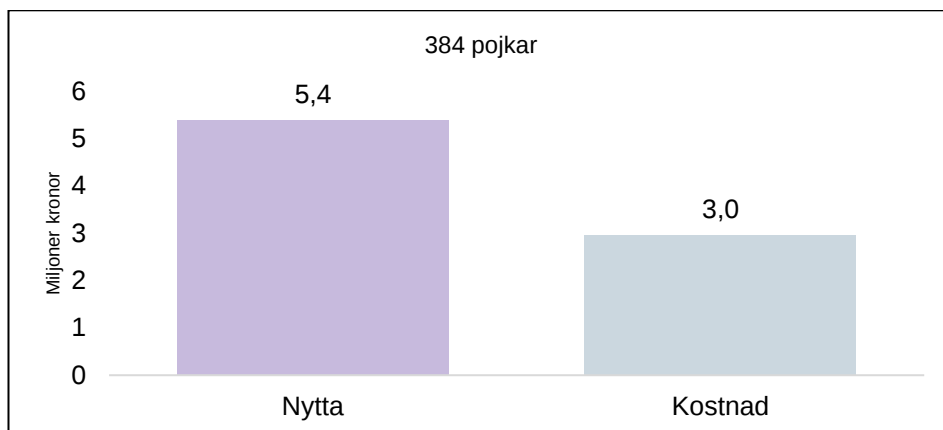

Som vi ser i figuren har gruppen som inte haft föräldrar som deltagit i ABC senare fått insatser för totalt 18,7 miljoner kronor under tiden de var mellan 13–20 år gamla. Den andra gruppen, vars föräldrar deltagit i ABC, har istället fått insatser till en kostnad av 13,3 miljoner kronor. Skillnaden mellan grupperna, minskningen i insatskostnader, är 5,4 miljoner kronor. Denna skillnad blir den ekonomiska nyttan av ABC i vår nytto-kostnadskalkyl.

Av de 5,4 miljoner kronor nytta så utgör 1,2 miljoner (23%) minskade kostnader för skolinsatser och 4,2 miljoner (77%) minskade kostnader för socialtjänstinsatser.

I diagrammet nedan sätter vi den ekonomiska nyttan av ABC i relation till stadens kostnader att tillhandahålla programmet.

Figur 3.2. Ekonomisk nytta av ABC jämfört med kostnad för ABC vid 384 deltagande föräldrar till pojkar. Miljoner kronor.

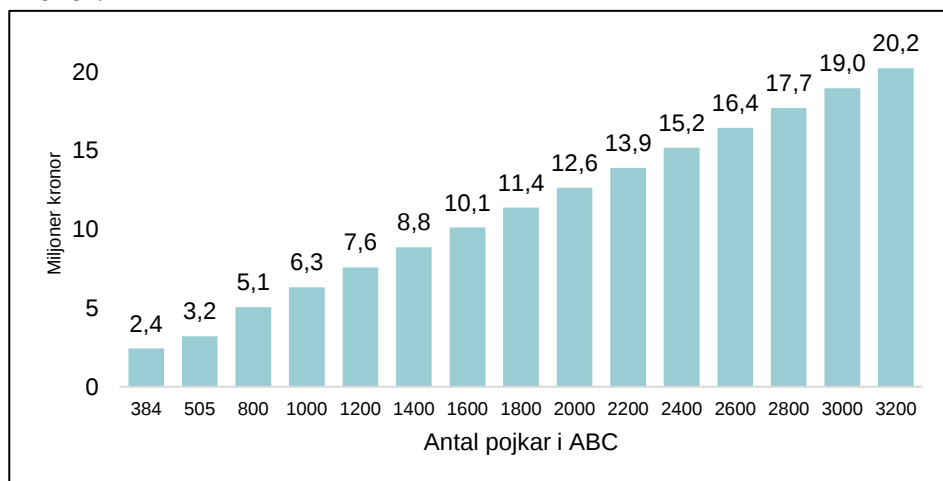

Nytan på 5,4 miljoner kronor överstiger kostnaden på 3 miljoner kronor. Det innebär att ABC på sikt skapar större ekonomisk nytta för staden än vad det kostar, när det gäller pojkar.

Varje deltagare kostar staden 7684 kronor men innebär sedan nytta motsvarande 14 003 kronor. Uppdelat per verksamhet är nyttan per deltagare 10 843 kronor för socialtjänsten och 3160 kronor för skolan. Skillnaden mellan kostnad och nytta, vilket vi kan kalla stadens avkastning av ABC, är på 6319 kronor per deltagare. Vid 384 deltagande pojkar blir avkastningen ungefär 2,4 miljoner kronor, det vill säga skillnaden mellan de två staplarna vi ser i diagrammet ovan.

Om deltagandet i ABC ökar så ökar också avkastningen. I figuren nedanför visar vi avkastningen av ABC för olika stora grupper av pojkar.⁶

Figur 3.3. Avkastning av ABC för olika stora grupper av pojkar. Miljoner kronor.

ABC skapar större ekonomisk nytta än det kostar, för pojkar

Vår slutsats så här långt, utifrån de resultat som modellen gett jämfört med kostnaden för ABC, är att ABC skapar en större ekonomisk nytta för staden än det kostar. De besparingar staden gör över tid i och med att man minskar

⁶ I diagrammet har vi också inkluderat 2023 års antal deltagande föräldrar till pojkar (505).

behovet av insatser från skola och socialtjänst innebär att det är ekonomiskt lönsamt att erbjuda programmet. Stadens avkastning från ABC ökar också ju fler föräldrar som deltar i programmet.

Dess slutsatser gäller dock enbart när vi tittar på kostnad och nytta för pojkar, eftersom vi har avgränsat modellen till dem. I känslighetsanalysen kommer vi att fortsätta resonemanget om detta.

3.2 Känslighetsanalys

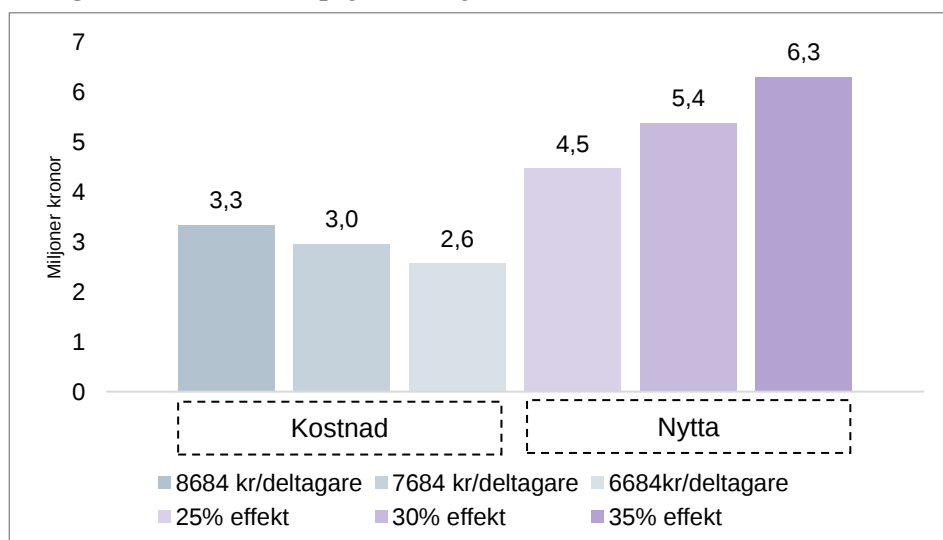
I detta avsnitt kommer vi att pröva vad som händer om vi ändrar vissa antaganden i modellen. Detta för att om något antagande skulle visa sig felaktigt kan det påverka resultatet av beräkningarna i modellen. För att bättre kunna bedöma hur säkra vi kan vara på vår slutsats att ABC skapar större nytta än det kostar hjälper det att se hur variationer i våra antaganden påverkar resultaten (Hultkrantz & Nilsson 2004).

Vi börjar att titta på hur olika kostnad per deltagare för ABC och olika effekt av ABC på utagerande beteende kan påverka resultaten i modellen. Därefter kommer vi resonera kring tjejerna, som vi har uteslutit ur analysen nu, och pröva vad som händer om vi inkluderar dem med försiktiga antaganden. Till sist kommer vi resonera om de nyttor som ligger utanför modellen.

3.2.1 Olika kostnad per deltagare och antaganden om effekt av ABC

I figuren här nedanför har vi provat att variera kostnad per deltagare och effekten av ABC.

Figur 3.4. Kostnader för ABC, utifrån olika kostnad per deltagare, jämfört med ekonomiskt nytta av ABC, utifrån olika antaganden om effekt, vid 384 deltagande föräldrar till pojkar. Miljoner kronor.

För kostnad per deltagare visar vi tre värden, ett beräknat på den nuvarande 7684 kronor per deltagare, och sedan två där vi ökat eller minskat kostnaden per

deltagare med 1000 kronor. Dessa tre kostnader ställer vi mot tre olika värden på nyttan av ABC. Den mellersta nyttan är samma som vi visat i resultatdelen tidigare, beräknad utifrån att ABC minskar risken att utveckla kliniska besvär med utagerande beteende med 30%. För de andra två nyttorna har vi ändrat den effekt ABC har till 25% och 35%.

Båda variationerna av antagandena leder till förändrade kostnader och nyttor. Det innebär dock inte i något av dessa scenarios att kostnaden blir större än nyttan. Det betyder att även om vi har gjort mindre fel i våra beräkningar och antaganden så stämmer ändå den övergripande slutsatsen – att ABC skapar större ekonomisk nytta än det kostar för staden.

Satsning på effekt kan vara lönsamt

Vad som också blir tydligt i figuren ovan är att det kan finnas ekonomisk vinning i att ha en stor effekt av ABC. Satsningar på kvalitet, programtrogenhet, målgruppsanpassning och andra åtgärder som kan ge programmet en hög effekt kan också generera ekonomisk nytta. Det är dock svårt att säga vilka åtgärder som skapar större effekt av just ABC till en rimlig kostnad utan att undersöka det vidare.

3.2.2 Tjejerna

I modellen räknar vi endast kostnaden som uppstår för de föräldrar till pojkar som deltar i ABC. Men i verkligheten så deltar troligtvis lika många föräldrar till tjejer. Dessa föräldrar har en lika hög kostnad per deltagare, och räknas de med i modellen dubblas därför alla kostnader. Samtidigt vet vi inte vilken nytta som tjejerna har av att deras föräldrar genomgår ABC. Troligtvis är den inte lika stor som killarnas när vi bara tittar på utagerande beteenden och kriminalitet, eftersom det är mindre vanligt bland tjejer. Men det är svårt att uppskatta hur stor skillnaden blir.

3.2.3 Nyttor som ligger utanför modellen

I modellen mäter och värderar vi endast en del av de nyttor som ABC kan tänkas skapa. Det finns flera andra direkta monetära nyttor som teoretiskt skulle vara möjliga att kartlägga och inkludera i modellen för att göra den mer rättvisande av den fullständiga ekonomiska nyttan av ABC.

Andra nyttor för det offentliga

Det går dels att tänka sig att andra utfall än effekten på utagerande beteende skulle kunna kopplas till monetära nyttor. ABC:s effekt på föräldraförmåga (Ulfsdotter m.fl. 2014) får kanske också effekt på behovet av socialtjänstinsatser som ges till följd av brister i omsorgen? Det är en stor del av de som har kontakt med socialtjänsten i staden (se Göteborgs Stad 2023, s.29).

Programmet skulle också i förlängningen kunna ha effekt på olika former av psykisk ohälsa, något som innebär kostnader för både region och kommun.

Det går även att tänka sig fler monetära nyttor som kan kopplas till minskad kriminalitet. Inte minst de kostnader som uppstår i rättssystemet, till exempel hos polis, åklagare, domstolar och i kriminalvården, men även inom kommunen för exempelvis ungdomstjänst.

Utagande beteende och kriminalitet hänger båda samman med missbruk (Almqvist Simonsson 2017, Nystrand m.fl. 2019), vilket också innebär direkta kostnader för socialtjänsten och hälso- och sjukvården.

Nyttor som uppstår under längre tid

Just nu uppskattar modellen bara den nytta som uppstår 8 år efter det att barnen till deltagarna i ABC fyller 13. Många samhällsekonomiska nyttor kan dock uppstå längre fram i tid, särskilt om något visar sig påverka arbetsliv, pension eller risken att dö i förtid. Sådana nyttor har vi inte tagit hänsyn till nu, men det skulle vara möjligt att undersöka vidare.

Nyttor för deltagande individer

Det uppstår såklart nytta för både föräldrar och barn om barnen inte utvecklar utagerande beteende eller hamnar i kriminalitet. Flera av dessa nyttor är icke-monetära, så som minskat lindande, ökad livskvalitet eller större självständighet, men vissa går också att monetärisera och därmed inkludera i en kalkyl.

Bristande föräldraskap, utagerande beteende eller ungdomskriminalitet kan till exempel tänkas påverka förmågan att klara skolan. Det kan alltså innebära en risk att inte få behörighet till gymnasiet eller inte få examen från gymnasiet, något som går att beräkna samhällsekonomiska kostnader för eftersom det påverkar möjligheterna till arbete (se Hultkrantz m.fl. 2021).

Indirekta nyttor för andra

Minskad brottslighet kan också indirekt innebära nytta för de som annars skulle ha blivit utsatta för brott, eller för de som på annat sätt blir påverkade av brottslighet.

En minskad brottslighet kan även i förlängningen tänkas bidra till nyttor på samhällsnivå, till exempel ökad trygghet eller högre mellanmänsklig tillit.

Fortsatt utveckling

Här finns alltså utrymme för fortsatt utveckling och att bredda modellen med fler utfall, problematiker och kostnader. Skulle vi göra det kommer vi också närmare ambitionen i uppdraget att jämföra olika insatser mot varandra. Detta eftersom en bredare modell som kan hantera fler effekter kan ge en mer rättvisande bild av olika programs hela nytta. Risken är annars att modellen missgynnar de typer av program som skapar nyttor som svåra att monetärisera.

Vi fortsätter att resonera om möjligheterna och svårigheterna i att vidareutveckla modellen i nästkommande kapitel – Diskussion.

4 Diskussion

I detta kapitel avslutar vi rapporten med en diskussion om hur väl det vi gjort svarar mot uppdraget, möjligheterna till fortsatt utveckling av modellen och andra möjliga utvecklingsprojekt som vi identifierat under arbetets gång.

4.1 Hur väl omhändertagandet svarar mot uppdraget

”Socialnämnderna får i uppdrag att ta fram en modell för att, ur ett samhällsekonomiskt perspektiv, bättre kunna värdera olika insatser gentemot varandra i arbetet med att minska nyrekryteringen av unga i riskzon till kriminella gäng.”

Vi har tidigare konstaterat (socialnämnd Centrum 2021) att det inte är enkelt att konstruera en samhällsekonomisk kalkyl där sociala insatser som förebygger kriminalitet jämförs med varandra. Det saknas fortfarande många viktiga pusselbitar i form av effektstudier, studier av risker för kriminalitet och studier om kostnader.

Vårt mål har därför varit att påbörja någonting som på sikt kan bidra till att uppnå ambitionen i uppdraget. Antingen genom att den modell vi påbörjat kan vidareutvecklas, eller att delar av det vi gjort kan bidra till den samlade kunskapen på området. Detta tycker vi att vi i huvudsak har lyckats med.

Det finns ett par områden där vi inte kunnat uppfylla ambitionen i uppdraget. Det handlar dels om att modellen inte har ett samhällsekonomiskt perspektiv, dels om att vi inte jämför olika insatser gentemot varandra.

4.1.1 Inte ett samhällsekonomiskt perspektiv

Enligt Hultkrantz och Nilsson (2008) innebär ett samhällsekonomiskt perspektiv att kalkylen tar hänsyn till de samlade konsekvenserna av det som undersöks för alla i samhället (s. 300–301). Detta i motsats till en företagsekonomisk eller kommunfinansiell kalkyl som bara tittar på utfallet för en enskild aktör (ett företag eller en kommun).

Vår modell tar endast hänsyn till kostnad och nytta som uppstår för staden. På det sättet är den en kommunfinansiell kalkyl och inte en samhällsekonomisk. Det finns dock möjlighet att bygga ut analysen med nyttor som uppstår för andra aktörer. Men det skulle kräva mer arbete och resurser.

Men kanske bra ändå?

En fullständig samhällsekonomisk kalkyl ger såklart det bästa underlaget för beslut. Men för staden kan det också vara intressant att bara kalkylera med de kostnader och nyttor som uppstår inom staden. Detta tydliggör ju om det är ekonomiskt rationellt för just staden att satsa på något, och det bidrar till att

nyansera kostnader för olika åtgärder genom att också ta hänsyn till nytta. Det kan vara viktig information att ha med sig till ett beslutssammanhang där hänsyn till många olika aspekter ska vägas samman. Det behöver därför inte vara fel att avgränsa kalkyler av sociala insatserns effekter till ett kommunfinansiellt perspektiv.

Det är dock viktigt att kalkylen, så långt det är möjligt, innehåller alla de nyttor av de möjliga åtgärderna som kan uppstå för den aktör vars intresse är i fokus.

4.1.2 Modellen jämför inte olika åtgärder mot varandra

Som vi varit inne på sker ingen jämförelse av olika åtgärder gentemot varandra i vår kalkyl. Det är dock möjligt att göra. Skulle vi till exempel ha kostnaden per deltagare för en annan åtgärd och dess effekt på antal kliniska fall av utagerande beteende så hade det varit relativt enkelt att jämföra åtgärden med ABC i modellen. Men vi har inte några sådana uppgifter för andra åtgärder just nu.

Även om vi hade haft uppgifter om andra åtgärder finns det en viss fara i att modellen har ett smalt fokus på utagerande beteende och kriminalitet. Som vi har varit inne på finns det många andra tänkbara nyttor av ABC som också skulle kunna innebära monetär nytta för staden. Om inte alla dessa nyttor samlas, och jämförs med de samlade nyttorna för andra åtgärder, så blir inte jämförelsen rättvisande. Risker finns då att modellen förordar en åtgärd som totalt sett innebär en mindre nytta än en annan, bara för att kalkylen är avgränsad till viss typ av problematik.

Därför tror vi att det krävs vidareutveckling av de nyttor som inkluderas i modellen om ambitionen är att den ska användas till att jämföra olika sociala insatser.

4.2 Fortsatt utveckling av modellen

Vid en fortsatt utveckling av modellen tror vi att det finns i huvudsak två områden som bör prioriteras: inkludering av tjejer i nuvarande kalkyl, en breddning av utfall och nyttor.

Tjejer

Att inkludera tjejer i nuvarande kalkyl borde vara möjligt med mer data. Just nu ingår uppgifter om utredningar och insatser på grund av kriminalitet för barn och unga under 2022 och halva 2023. Att gå längre bakåt i tid ger troligtvis något större underlag, men kanske inte tillräckligt eftersom antalet individer som fått insatser på grund av kriminalitet ökat kraftigt de senaste åren (Göteborgs Stad 2023). Ett annat alternativ är därför att vänta ett år eller två och även lägga till uppgifter för hela 2023 och 2024.

Fler utfall och nyttor

I nuvarande projekt har vi fokuserat på utagerande beteende och kriminalitet eftersom det har varit uppdraget. Som vi har varit inne på finns det dock andra

effekter av ABC som också kan innebära positiva monetära nyttor för staden. En fortsatt explorativ utveckling som inte avgränsas till kriminalitet skulle därför kunna bredda modellen ytterligare.

En breddning kan också ske genom att utgå ifrån andra föräldraskapsstöd, eller andra typer av förebyggande åtgärder med utvärderade effekter. Det går kanske inte att på en gång jämföra olika åtgärder på ett rättvisande sätt med varandra, men det kan vara ett bra nästa steg för att i förlängningen kunna göra det.

4.2.1 Förutsättningar för fortsatt utveckling

Egen fortsatt utveckling

En egen fortsatt utveckling av modellen kräver att staden är villig att satsa ytterligare resurser på det. Den kompetens som krävs är nu samlad, men det behövs ytterligare tid och pengar.

När staden och RISE ingick samarbetsavtal för utvecklingen så bidrog förvaltningarna med 75 000 kronor 2022 och 400 000 kronor 2023. Två utvecklingsledare och en ekonom har arbetat aktivt med projektet i två års tid. Tillsammans har de, försiktigt uppskattat, lagt 20% av en årsarbetstid på projektet per år under de två åren, vilket innebär en kostnad för staden på ungefär 275 000 kronor⁷. Sammanlagt har projektet alltså kostat staden runt 750 000 kronor.

Vid fortsatta projekt av samma karaktär bör staden därför räkna med att utvecklingen tar ytterligare några år och innebär kostnader i en liknande storleksklass.

Styrning av fortsatta projekt

Vid fortsatta projekt av liknande karaktär tror vi att det behövs en struktur för en tvärssektoriell styrning och samordning. Många program och nyttor spänner nämligen över flera nämnders ansvarsområden, och att göra kalkyler utifrån ett hela staden-perspektiv tror vi ger mer än att titta på enskilda nämnder. Vilka program och nyttor som är mest intressanta att studera är dock inte självklart. Representanter för de förvaltningar som berörs av den här typen av åtgärder skulle därför behöva ett sammanhang där de kan samlas och besluta om prioritering och finansiering av fortsatta kalkylprojekt.

Ett nationellt intresse?

Som detta projekt visar kan enskilda kommuner bidra till utvecklingen på området, men vi tror att det går att nå längre genom att engagera fler aktörer i större satsningar. Här tror vi att det finns både ett nationellt intresse och att nationella aktörer skulle kunna spela en viktig roll i att driva utvecklingen. Det kan till exempel handla om att bidra med projektmedel, kunskapsspridning,

⁷ Räknat på 2023 års löner och PO-tillägg.

förmedla kontakter med forskning och att styra utvecklingen genom att efterfråga ny kunskap.

Det finns fortfarande ett stort behov av forskning om enskilda insatser effekter, studier av verksamma komponenter i snarlika insatser och studier av samhällskostnader för olika typer av social problematik. Genom att prioritera detta nationellt kan vi lära oss mer om vilka insatser som har effekt och vilka som är kostnadseffektiva ur ett samhällsperspektiv.

Att gå samman flera kommuner, antingen på eget initiativ eller under nationell samordning, kan också vara ett sätt att dela på kostnaderna för fortsatt forskning och utveckling. Eftersom resultaten av arbetet blir till nytta för många så kan det också vara rimligt att fler delar på bördan.

4.3 Andra möjliga, angränsande utvecklingsprojekt

Avslutningsvis vill vi passa på att lyfta fram fyra möjliga utvecklingsprojekt som vi ser att staden skulle kunna ta initiativ till, förutom att vidareutveckla den modell vi tagit fram. Dessa projekt är sådana som vi identifierat som intressanta under arbetets gång och de skulle, tror vi, kunna bidra till utvecklingen inom området på olika sätt.

1. Genomsnittliga socialtjänstkostnader för olika målgrupper

Med hjälp av Markov-kohortmodellen har vi kunnat analysera hur en viss målgrupp rör sig mellan insatser inom socialtjänsten och på så sätt beräkna de kostnader som i genomsnitt uppstår för gruppen över tid. Det har inte varit fokus i detta uppdrag att titta närmare på det, men liknande metoder skulle kunna användas för att analysera olika målgrupper ytterligare, beräkna genomsnitt av tid med insatser och därmed ta fram genomsnittliga kostnader för olika problematiker som hanteras av socialtjänsten. Sådana genomsnittliga kostnader skulle kunna användas vidare i kalkyler och i forskning.

2. Mäta effekter av ABC

Att genomföra effektutvärderingar av sociala insatser kräver tid och rigorös studiedesign, men är inte ett omöjligt projekt för en kommun (SKL 2014). Att göra en sådan studie av ABC i staden skulle dels kunna bidra med ytterligare kunskap om programmets effekter, och därmed bidra till att vi kan fånga upp ytterligare nyttor, dels ge möjlighet att särskilt mäta effekt på utagerande beteende vilket hade gjort modellen säkrare.

3. Målgruppsanalyser för föräldraskapsstöden

ABC är ett generellt föräldraskapsstödsprogram vilket innebär att det ska kunna erbjudas brett till alla föräldrar i staden, oavsett om de upplever att de har problem i sitt föräldraskap eller inte. Idag vet vi dock ganska lite om vilka föräldrar som söker sig till ABC och vilka som inte gör det. Vi vet inte heller

var behovet i befolkningen är som störst och vilka grupper eller geografiska områden staden borde prioritera att locka deltagare från.

En bättre kunskap om målgruppen för ABC och de som deltar i programmet kan hjälpa staden att fokusera åtgärden för att uppnå en högre träffsäkerhet, och därmed en större effekt i befolkningen. Detsamma gäller även för de andra, mer riktade föräldraskapstöden.

4. Systematiska screeningverktyg

Ett annat sätt att öka träffsäkerheten av föräldraskapstöden, och andra förebyggande åtgärder för barn, är att utveckla vår förmåga att identifiera tidiga tecken på risker hos barnen eller deras familjer. Sådan identifiering kan ske systematiskt med hjälp av screeningverktyg i olika sammanhang, till exempel i skolan. Särskilt intressant kan det vara att utveckla en sådan systematik för att identifiera tidiga tecken hos de yngre barnen, i lågstadieålder, för att på så sätt tidigt etablera kontakt mellan barn och exempelvis elevhälsa eller skolsociala team, eller hänvisa familjer till generella förebyggande stöd så som ABC.

5 Referenser

- Almqvist Simonsson, K. (10 juli 2017). *Utagerande beteende hos barn och unga med psykisk ohälsa*. Kunskapsstöd för vårdgivare. Region Stockholm.
<https://kunskapsstodforvardgivare.se/omraden/psykisk-halsa/vagledningsdokument-for-barn-och-unga-med-psykisk-ohalsa/utagerande-beteende-hos-barn-och-unga-med-psykisk-ohalsa>
- Andershed, A-K. & Andershed, H. (2019). Risk- och skyddsfaktorer för normbrytande beteende bland unga: Att använda teori och forskning i praktiken. I *Barn och unga som begår brott eller riskerar att begå brott. Kunskapsstöd för socialtjänsten om att identifiera, utreda och bedöma behov*. Socialstyrelsen.
- Folkhälsomyndigheten. (2014). *Föräldrastöd – är det värt pengarna? Hälsoekonomiska analyser av föräldrastödsprogram*.
<https://docplayer.se/4784427-Foraldrastod-ar-det-vart-pengarna-halsoekonomiska-analyser-av-foraldrastodsprogram.html>
- Göteborgs Stad. (2023). *Socialtjänstrapport 2023. Individ- och familjeomsorgen i Göteborgs Stad*.
https://goteborg.se/wps/wcm/connect/34ea4056-fba7-4e54-a806-a81961bd0e75/220816_002_Socialtjanstrapport_maj2023-tillganglighetsanpassad.pdf?MOD=AJPERES
- Hultkrantz, L. & Nilsson, J-E. (2004) *Samhällsekonomisk analys. En introduktion till mikroekonomin*. SNS Förlag.
- Hultkrantz, L. Karpaty, P. Nowak, W. & Vimefall, E. (2021). Det samhällsekonomiska värdet av gymnasiebehörighet. *Ekonomisk Debatt*, nr 5/2021, 29–36.
- Johansson, M. (2021). *Risk- och skyddsfaktorer. Vad vet vi och vad kan göras med kunskapen?* RISE Research Institutes of Sweden, Social & health impact center.
<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1656234/FULLTEXT01.pdf>
- Leijten, P. Gardner, F. Melendez-Torres, G.J. van Aar, J. Hutchings, J. Schulz, S. Knerr, W. Overbeek, G. (2018). *What to Teach Parents to Reduce Disruptive Child Behavior: Two Meta-Analyses of Parenting Program Components*. Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry (2018).
- Mouton, B. Loop, L. Stievenart, M. & Roskam, I. (2018). *Parenting Programs to Reduce Young Children's Externalizing Behavior: A Meta-Analytic Review of their Behavioral or Cognitive Orientation*. Child & Family Behavior Therapy, 40:2, 115-147.
- Nystrand, C. (2018). *Markov Model Used to Model Parenting Programmes for the Prevention of Externalising Behaviour Problems in Children and Adolescents*. Uppsala universitet – institutionen för folkhälsa- och vårdvetenskap.
https://www.pubcare.uu.se/digitalAssets/706/c_706428-l_3-k_technical-report-for-markov-model.pdf

Nystrand, C. Feldman, I. Enebrink, P. & Sampaio, F. (2019). *Cost-effectiveness analysis of parenting interventions for the prevention of behaviour problems in children*. PLoS ONE 14(12): e0225503.

Preuter, M. & Larsson, C. (2024). *Förebygga brott bland unga genom föräldraskapsstödsprogram. En teknisk dokumentation av Markov-modellen*. RISE Research Institutes of Sweden, Social & health impact center.

SKL. (2014). *Guide för effektutvärdering av sociala investeringsprojekt*. Psynek - psykisk hälsa barn och unga. Sveriges Kommuner och Landsting.

Socialnämnden Centrum. (2021). *Värdet av brottsförebyggande insatser. Rapportering av uppdrag att ta fram en modell och en investeringskalkyl för insatser mot unga i riskzon*. Göteborgs Stad.

Ulfsson, M. Enebrink, P. Lindberg, L. (2014). *Effectiveness of a universal health-promoting parenting program: a randomized waitlist-controlled trial of All Children in Focus*. BMC Public Health 2014, 14:1083.

Wellander, L. Wells, M.B. Feldman, I. (2016). Does Prevention Pay? Costs and Potential Cost-savings of School Interventions Targeting Children with Mental Health Problems. I Nystrand, C., Feldman, I., & Sarkadi, A. (2020). *Att sätta värde på tidiga insatser för barn och unga: Ett evidensbaserat beslutstöd för sociala investeringar*. Socialmedicinsk tidskrift, 97(5 och 6), 933–950.

Socialförvaltningarna i Göteborgs Stad
Stadenövergripande kunskapsstöd och utveckling